

ÅLANDS MILJÖPRÖVNINGSNÄMND

Strandgatan 25
22 100 Mariehamn
Tel.nr. (018) 25127 Fax nr (018) 16595
Hemsida www.mpn.aland.fi

MILJÖTILLSTÅND

Datum

10.06.2003

Ärende nummer

MPN-01-65

Sökanden

Ålands Fiskförädling Ab
Degerby
22710 Föglö

Ärende

Ansökan om miljötillstånd för fortsatt fiskodling i havet vid Demantskär (Dömmarskär) i Föglö kommun.

Ansökan har anhängiggjorts vid miljöprövningsnämnden 15.10.2001 och kompletterats 26.04.02 och 03.10.2002.

Verksamhet och placering

Ansökan avser fortsatt tillstånd för fiskodling i nätkassar om ca 300 000 kg producerad tillväxt per år totalt. Det årligen använda fodret skulle innehålla högst 3 500 kg fosfor och 26 000 kg kväve.

Grund för sökande av tillstånd

Grunden för sökande av miljötillstånd är 11 § landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001), då tillstånd behövs enligt 6 kap. 18 § 1 mom. punkt j) vattenlagen för landskapet Åland (61/1996).

Tillstånd och avtal rörande verksamheten samt områdets planläggningssituation

Tidigare tillstånd och villkor

Bråttö Ab beviljades tillstånd av Västra Finlands Vattendomstol 3.9.1996, 73/1996/3 Dnr 95355, om 300 000 kg producerad tillväxt per år. Enligt beslutet har nätkassarnas sammanlagda volym fått uppgå till högst 30 000 m³ samt det foder som använts årligen har fått innehålla högst 3 500 kg fosfor och 26 000 kg kväve. Tillståndet är ikraft till utgången av år 2002, eller om en ansökan anhängiggörs före utgången av oktober månad år 2001, till dess det med anledning av denna ansökan givna beslutet vunnit laga kraft. Bråttö Ab har 29.12.1997 fusionerats med Ålands Fiskförädling Ab.

Sökandes rätt till de erforderliga områdena

Vattenområdet som används för verksamheten tillhör Bråttö bys samfällda vatten. Vid Bråttö fiskelags årsmöte den 14 juli 2001 beslutar Bråttö fiskelag att Ålands Fiskförädling Ab får arrendera vattenområde till fiskodlingen vid Dömmarskär och Rödsjär i fem år.

Platsen för fiskodlingsverksamheten och miljöns tillstånd

Områdets hydrologi, geologi och naturens tillstånd

Odlingsplatsen är belägen i den yttre kanten av Föglö södra skärgård med stora öppna vattenområden direkt söder om Demantskär. Mot nord - nordväst går ett djupare stråk. På både västra och östra sidan finns mindre områden med spridda holmar och något grundare vatten innan man når större öppna fjärdar. Enligt sökanden anses vattenområden vara 20-30 m djupt och vattenutbytet torde sålunda vara mycket bra. Det saknas mätningar på verkliga vattenströmningar och vattenutbytet. För vattenområdet finns inte några utfärdade kvalitetsnormer.

Recipientens tillstånd och användbarhet

Kontrolluppgifter över produktionen från övervakande myndighet har sammanställts i tabell 1 nedan.

Tabell:1 Villkor för fodrets innehåll av fosfor och kväve är 3 500 kg respektive 26 000 kg.

År	Produktion (kg)	Fodrets fosforinnehåll (kg)	Fodrets kväveinnehåll (kg)
1997	283 300	2 441	24 282
1998	297 920	3 495	26 793
1999	318 441	3 415	26 117
2000	300 495	3 373	25 783
2001	242 019	2 535	19 378

Vattnets kvalitet

Tabell 3: Sammanställning av resultaten från miljökontrollprogrammet.

År	Inverkningar på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användbarhetsklass
1997	lindriga	något eutroft	god
1998	lindriga	något eutroft	god
1999	tydliga	eutroft	nøjaktig
2000	tydliga	något eutroft	nøjaktig
2001	lindriga	eutroft	nøjaktig

Annan belastning på området

Sökanden uppger att området veterligen inte i nämndvärd utsträckning utnyttjas för annan närings- eller yrkesverksamhet än fiskodling. Binäringsfiske förekommer enligt sökanden i liten omfattning. Området inom 2 km är bebyggt i relativt liten utsträckning.

Närmaste fiskodling ligger ca 5 km norrut och är företagets egen odlingsenhet vid Brättö och Rödkär, Föglö.

FiskodlingsverksamhetProduktion

Ålands Fiskförädling Ab bedriver fiskodling i nätkassar i havet med en årlig produktion om ca 300 000 kg och med foder som årligen får innehålla 3 500 kg fosfor och 26 000 kg kväve.

Hantering av fisk

På platsen för verksamheten sker ingen hantering av fisk. Den fisk som produceras transporteras levande till företagets slakteri i Degerby i Föglö vilket är godkänt för denna typ av verksamhet av Ålands hälsönämnd enligt hälsovårdslagstiftningen.

Utfodringssystem och skötsel vid fiskodlingen

Sökanden uppger att utfodringen sköts med centralstyrd klockautomatik. Ansvarig skötare är Karl-Erik Englund. Övergripande ansvar för verksamheten innehas av VD Harry Sjöblom.

Vinterförvaring

Vid platsen sker ingen vinterförvaring.

Slakt och rensning

Vid odlingen sker inte slakt av fisk. Fisken rensas vid företagets slakteri i Degerby. Rensavfallet ensileras med myrsyra och skickas till Österbotten där det används som djurfoder. Slakteriet är anslutet till Föglö kommuns avloppsreningsverk.

Behandling och mottagning av avfall

Död fisk samlas regelbundet upp och förvaras kortvarigt i slutna kärl för transport till Degerby där den ensileras och säljs efter ensileringsbehandlingen till en målfärgsfabrik i Åbo.

Bästa tillgängliga teknik (BAT) och bästa tillämpbara miljöpraxis (BEP)

Sökanden kommer att tillämpa principer om bästa tillgängliga och tillämpbara teknik (BAT) och bästa tillämpbara miljöpraxis (BEP) för att trygga att verksamheten sköts på bästa möjliga miljövänliga sätt. Företaget håller på att utarbeta miljöledningssystem enligt internationella standards ISO 140001.

Ovannämnda strävanden innebär följande konkreta åtgärder:

- val av miljövänligt foder, vilket ger bästa utnyttjande och tillväxt och därmed minsta möjliga överskott som kommer ut i vattenmiljön,
- noggrann utfodring och kontroll av denna för att minimera foderspill,
- god kontroll av medelvikt samt tillväxt och total biomassa,
- noggrann dosering samt kalibrering av utfodringsautomatik,
- god övervakning av odlingsförhållandena samt anpassning av utfodringen till rådande temperatur och syreförhållanden,
- god övervakning av fiskens hälsa,
- val av bra fiskmaterial med goda odlingsegenskaper

Fiskodlingens miljöbelastning och begränsning av den

Odlingsplatsens lämplighet

Enligt den schematiska utredningen "Förslag till det reviderade miljökontrollprogrammet för fiskodlingen på Åland" (Jukka Mehtonen, Husö biologiska station, 2000) över de åländska fiskodlingarnas instängdhet har vattenområdet där fiskodlingsenheten ligger beräknats ha en yta på 2,13 km² och en öppenhet på 0,96. Öppenheten beräknas genom att dividera vattenytans area med tvärsnittsöppningarnas area. Öppenheten avspeglar vattenutbytestiden och är därmed ett mått på ett områdes känslighet för övergödning. Av de 47 olika odlingsplatserna har 25 värden under 0,5. De övriga 22 har större öppenhetsvärden och därmed troligen bättre vattenomsättning och är mindre känsliga för övergödning. Totalt har nio odlingar vars öppenhet och vattenareal är små, fått avvecklingstillstånd då även verksamheternas påverkan på vattenkvaliteten varit tydliga.

Faktiska utsläppsnivåer och beräkning av dessa

Enligt sökandens uppgifter till övervakande myndigheter gällande de totala mängder foder som använts för odlingen kan den faktiska belastningen från verksamheten beräknas uppgå till maximalt 1 567 kg fosfor respektive 12 722 kg kväve utgående från den totala mängden fisk som odlades år 2001. För beräkning av belastningen från överskottsfoder antas det årligen använda fodret innehålla 0,9 % fosfor samt 6,9 % kväve samt att den odlade fisken i genomsnitt innehåller 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve enligt Naturvårdsverkets Allmänna råd 93:10. Belastningsvärdena beräknas från en massbalansmodell där man beräknar mängden tillfört fosfor och kväve med fodret minus de mängder som tas upp i fisken på årsbasis. Den specifika belastningen erhålls genom att dividera det erhållna belastningsvärdet med fiskens årliga tillväxt.

Påverkan av utsläpp

Enligt det gemensamma miljökontrollprogrammets vattenanalyser som gjorts vid odlingsplatsen har inverkan på vattenkvaliteten klassats som lindriga till tydliga de senaste fem åren. Området har klassats som något eutroft eller eutroft. Användbarheten har klassats från god till nöjaktig under åren 1997 - 2001.

Bottenfaunaprovtagningen togs senast 1999. Provtagningen visade att botten var litet förorenad på den ena kontrollpunkten och oförorenad vid den andra kontrollpunkten. Faunan på punkt 24 var år 1999 typiskt för en aningen eutrofierad botten, där biomassa, biodiversitet och individantal är stora.

Kontroll av verksamheten och dess verkningar

Kontroll av utsläpp

Kontrollen av eventuell miljöpåverkan sker inom ramen för det av Ålands landskapsstyrelsens godkända gemensamma miljökontrollprogrammet för de åländska fiskodlingarna från 1993-2001 som reviderades 2002, där odlingsenheten ifråga ingår. Vattenkvalitetsanalyser utförs två gånger per år och undersökning av bottenfauna görs vart tredje år. Miljöprövningsnämnden delges kontinuerligt all uppdaterad miljödata från fiskodlingens miljökontrollprogram.

Alternativ placering

Ålands Fiskförädling Ab har inlämnat till miljöprövningsnämnden en annan ansökan om sammanslagning och omlokalisering av flera av företagets befintliga tillstånd. I samband med den nya ansökan har ett samrådsförfarande genomförts. Till detta tillfälle lämnade sökanden in ett alternativ till omlokaliseringen av egna fiskodlingar, i vilket man ansåg sig istället vilja utvidga bl.a. verksamheten vid nuvarande lokalitet vid Dömmarskär. Den nya ansökan kommer att behandlas av miljöprövningsnämnden i vederbörlig ordning och omfattningen av denna ansökan beslutas om under tillståndsavgörandet.

Miljöberättelse

Miljökonsekvensbedömning behöver inte uppgöras i detta ärende. Den information och utredning som enligt 5 § landskapsförordningen om miljöberättelser och miljökonsekvensbedömningar (10/2000), skall ingå i miljöberättelsen till detta beslut, finns i beslutstexten.

BEHANDLING AV TILLSTÅNDSANSÖKAN

Kungörelse

Ansökan kungjordes under tiden 22 oktober - 12 november 2002 på Föglö kommuns och landskapsstyrelsens anslagstavlor. De båda kungörelserna fanns införda i Tidningen Åland och Nya Åland. Alla kända sakägare delgavs kännedom om ansökan per brev. I kungörelsen och delgivningen framgick att envar hade rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovannämnda tid.

Yttranden

Yttrande från Camilla Österman m fl. (25 underskrifter), inkom 12.11.2002

Camilla Österman med flera som skrivit under yttrandet är närboende till berörda områden och anser sig ha lidit betydande men av fiskodlingsverksamheten. Till yttrandet bifogas ett sakutlåtande från MEA Consult Ab där de undertecknade yrkar på att Ålands miljöprövningsnämnd inte ger tillstånd till fortsatt verksamhet i området.

Ställningstagandet bygger på att undertecknade genom egna iakttagelser har kunnat registrera en pågående förändring till den sämre av vattenmiljön i närheten, speciellt under de år som fiskodlingsverksamheten i Föglö skärgård har fått en allt större omfattning. Ett annat skäl till detta yrkande är, att sökanden inte har kunnat lämna en trovärdig miljökonsekvensbeskrivning för den avsedda verksamheten. Därav följer, att garantier saknas för att verksamheten inte ytterligare bidrar till miljöförstöringen i närmiljön.

Om miljöprövningsnämnden mot förmodan skulle ge tillstånd till fortsatt verksamhet, bör villkoren liksom tidigare gälla för kväve- och fosformängderna i fodret, inte för beräknade utsläppta mängder. Kassarnas maximala volym och areal bör också bli fastställda dels för att reglera den största möjliga produktionsvolymen, dels i syfte att möjliggöra en kontroll av verksamhetens omfattning. Vidare bör miljöprövningsnämnden inte tillåta en ökning av fodermängderna uttryckta som fosfor- och kväve av hänsyn till närheten till de inre skärgårdsområdena inom Föglö kommun, som är så starkt påverkade av näringsämnen att den pågående miljöförstöringen idag är synlig. Snarare bör de använda fodermängderna minskas i betydande grad från nuvarande nivå.

Undertecknade yrkar på att miljöprövningsnämnden - om tillstånd ges - beslutar att företaget har att lämna ett seriöst förslag till kontrollprogram till miljöprövningsnämnden eller alternativt tillsynsmyndighet, Ålands landskapsstyrelse, som har att fastställa programmet. Kontrollprogrammet skall läggas upp så att verksamhetens miljöeffekter även i de inre skärgårdsområdena i Föglö kan följas upp.

Undertecknade påpekar att sökandes uppgift enligt Brättö bys vattensamfällighetsförening skulle ha beslutat att fortsätta arrenderingen i ytterligare fem år inte stämmer. Stämmoprotokollet har ännu inte undertecknats av alla berörda. Tillstånd till verksamhet kan inte ges, om giltigt arrendeavtal inte föreligger. Även om det skulle vara giltigt, kan tillstånd inte ges att gälla tills vidare, vilket sökanden föreslår utan högst under den period som arrendeavtalet gäller. Enligt det stämmoprotokoll, som sökanden refererar till, skulle arrendeavtalet gälla i fem under förutsättningar att alla berörda godkänner avtalet.

Utlåtanden

Miljöprövningsnämnden har begärt utlåtande från Föglö kommun, Sjöfartsverket, Husö biologiska station samt Ålands landskapsstyrelse.

Utlåtande från Föglö kommun, inkom 07.11.2002

Föglö kommun förordar ansökan om förnyat fiskodlingstillstånd med följande motiveringar. Fiskodling har naturliga förutsättningar i skärgården och god avsättning för sina produkter. De ekonomiska förutsättningarna finns och även en produktionsökning kunde väl vara möjlig inom t ex. EU. Varje arbetstillfälle är värdefullt för kommunen och ger ringeffekter i samhället. Vidare menar kommunen att Ålands Fiskförädling Ab har en hög målsättning i sitt miljöarbete och strävas hela tiden till en minimering av miljöbelastningen. Ansökt tillstånd innebär endast marginellt utökad odlingsverksamhet. Miljöbelastningen blir oförändrad, endast en fortsättning på nuvarande nivå. En eventuell nedskärning att tillståndet kan få negativa konsekvenser för företaget liksom för samhället (Föglö kommun). Kommunstyrelsen konstaterar slutligen i utlåtandet att utvecklingen för skärgården gått i den riktningen att de få arbetsplatser som finns har blivit ännu viktigare för att trygga skatteunderlaget i kommunen och möjligheterna att upprätthålla en god kommunal service.

Utlåtande från Sjöfartsverket, Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt, inkom 11.11.2002

Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt motsätter sig inte ovannämnda ansökan. Nätkassarna bör utmärkas enligt Sjöfartsstyrelsens beslut 4.4.1991. Förtöjning eller förankring av nätkassarna bör ske så, att allmän båt- eller fartygstrafik inte förhindras eller försvåras. Nätkassarna bör placeras så att tillräckligt avstånd lämnas till farleder och möjliga manövreringsområden för fartyg eller båttrafik. Utmärkningen av nätkassarna får inte ske så att fasta eller flytande, belysta eller obelysta sjömärken kan förväxlas med fiskodlingens utmärkning. Kopia av karta eller utdrag ur sjökort där platsen för fiskodlingen framgår bör tillställas sjöfartsdistriktet så fort tillstånd beviljats.

Utlåtande från Ålands landskapsstyrelse, inkom 14.11.2002

Bolagets förslag till tillståndsvillkor handlar bl.a. om att villkoren för fosfor ska anges som nettobelastning dvs. utsläpp, istället för att fodrets innehåll av fosfor och kväve begränsas som det hittills varit brukligt. En förutsättning skulle då vara pålitliga data för beräkning av detta kunde uppvisas av tillståndshavaren. En annan ändring av villkoren skulle vara att den specifika belastningen från anläggningen skulle baseras på en beräkning enligt vilken den odlade fisken innehåller mer kväve och fosfor än vad man hittills har räknat med.

Landskapsstyrelsen anser att förslagen till villkorsändringar behöver motiveras av sökanden för att de ska kunna beaktas.

- Varför borde tillståndsvillkoren utformas som nettobelastning av fosfor och kväve. Vilka fördelar skulle det ge tillståndshavaren? Vilka skulle de pålitliga data kunna vara som tillståndshavaren skulle behöva uppvisa? Finns det några fördelar för tillsynsmyndigheten?

- Varför borde beräkningsgrunden för specifik belastning ändras? Finns det tillräckligt bra utredningar om detta som skulle kunna motivera att man inte följer Helcoms rekommendationer 18/03 från 1997 ?

Utlåtande från Husö biologiska station, inkom 14.05.2003

Ålands Fiskförädling Ab odlar för närvarande ca 300 000 kg fisk årligen vid odlingen vid Demantskär, Föglö. De tillåtna närsaltsmängderna i fodret är högst 3 500 kg fosfor och 26 000 kg kväve. Foderkoefficienten har i medeltal legat på 1,26 under de senaste 5 åren (1998-2001). Den teoretiska årliga belastningen har varit 2200 kg fosfor och 17830 kg kväve vilket ger en specifik belastning på i medeltal ca 7,3 g fosfor och ca 59,4 g kväve per kilo tillväxt. Man borde sträva till en specifik belastning om högst 7 g fosfor och 44 g kväve per odlat fiskkilogram enligt Miljöministeriets åtgärdsprogram fram till år 2005 (Suomen Ympäristö 402 "Åtgärdsprogram för skydd av vattnen fram till år 2005", 2000).

Vattenanalyser gjorda mellan 1993-2001 i Demantskär området visar att området är något eutroft eller eutroft. Mellan 1997-2001 bedöms fiskodlingens inverknings på området som tydliga (2000, 1999) eller lindriga (2001, 1998, 1997) (Fiskodlingens miljökontrollprogram 1993-2001). Enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder till Kust och hav (SNV rapport 4914, 1999) har halten fosfor i bottenvattnet, under de senaste åren allmänt uppvisat höga nivåer (23-31 µg/l), och även i ytvattnet har halterna varit medelhöga (19-23 µg/l). Kvävehalterna i både yt- och bottenvattnet har varit låga eller medelhöga. Klorofyll a halterna har 1998-2000 uppvisat höga värden (3.2 -5.0 µg/l), medan 2001 var halterna medelhöga. Siktdjupet har varit stort eller mycket stort på både kontroll- och referenspunkterna. På referenspunkten har halterna klorofyll, fosfor och kväve varit ungefär samma jämfört med kontrollpunkterna (i bottenvattnet har dock referenspunkten uppvisat lägre närsaltshalter). Dessa relativt höga halter på närsalter och klorofyll tyder på en ökad eutrofiering av detta havsområde. Bottenfaunaprover togs i området senast 1999. Enligt proverna var punkten 23 oförorenad och punkt 24 litet förorenad.

Enligt miljöministeriets åtgärdsprogram fram till år 2005 borde landskapet Åland sträva till att minska belastningen från fiskodlingar med 30% från 1993 års nivå till år 2005 (Suomen Ympäristö 402 "Åtgärdsprogram för skydd av vattnen fram till år 2005", 2000), och enligt de av landskapsstyrelsen uppställda riktlinjerna för utvecklingen av fiskodlingsverksamheten skall man sträva till att minska fosforbelastningen med 30% och kvävebelastningen med 20% från 1996 års nivå till år 2005.

Med hänvisning till ovanstående borde man sträva till att reducera närsaltsbelastningen i Demantskärsområdet.

Förklaring

Ålands Fiskförädling Ab, inkom 05.06.2003, med följande förklaring.

Förklaring med anledning av utlåtande från Föglö kommun och Sjöfartsverket

Ålands Fiskförädling Ab har inget att anmärka eller kommentera rörande utlåtanden ifråga.

Förklaring med anledning av utlåtande från Ålands landskapsstyrelse

Förklaringen lyder i korthet som följer: Landskapsstyrelsen tar i sitt utlåtande inte ställning till huruvida man anser att tillstånd kan och /eller bör beviljas. Ej heller framför landskapsstyrelsen för ärendet beredning och beslut relevant information

rörande eventuella fördelas och nackdelar med verksamheten - vilket torde vara den primära avsikten med Ålands miljöprövningsnämnds begäran om utlåtande.

Den primära målsättningen med miljölagstiftningen och tillståndsprövningen är att minimera eventuella negativa miljöeffekter av olika verksamheter, vilket för tillförseln av närsalter är direkt beroende av utsläppsmängderna. Målsättningen bör vara att bedöma hur mycket tillförsel av närsalter olika vattenområden tål och utgående från detta bestämma hur mycket fiskodlingen kan accepteras släppa ut. Tillståndsvillkor som direkt bestämmer utsläppsgränser ger odlaren flexibilitet att utgående från rådande förhållanden och egen kunskap inom ramen för dessa gränser optimera produktionen. Tillståndsvillkor som utgår från mängden närsalter i fodret begränsar odlarens möjlighet att välja optimalt foder, vilket kan vara foder med större innehåll närsalter men med bättre smältbarhet som ger bättre slutresultat i form av tillväxt och därmed även minimerad belastning. Tillståndsvillkor utgående från produktion ger inget utrymme för odlaren att dra nytta av om verksamheten kan bedrivas skickligt och miljövänligt.

Den föreslagna utformningen av tillståndsvillkoren förutsätter tillgång till uppgifter om mängden foder som används, dess innehåll av närsalter samt den årliga tillväxten. Dessa uppgifter framgår av odlarnas årsrapporter och kan bestyrkas med t.ex. uppgifter ur odlingsjournal och interna uppföljningsdokument och vid behov utdrag från företagets bokföring eller intyg från företagets revisor. Ifall tillståndsvillkoren utformas såsom föreslaget och det bedöms nödvändigt att bestyrka uppgifterna utöver gällande praxis förutsätts dock att bolagets bokföring ändras så att olika odlingsplatser separeras i avseende på försäljningsvolym och foderinköp. Huruvida detta är möjligt med rimliga insatser är något oklart, varför bolaget även kan acceptera tillståndsvillkor som utgår från fodrets innehåll av närsalter.

Beräkningsgrunder utgår från praxis att fisken beräknas innehålla 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve. Det förekommer dock en viss variation i avseende på faktaunderlaget för detta och gemensamma spelregler saknas på Östersjö respektive Eu - nivå. I Danmark har beräkningsgrunderna fastställts till 0,45 % för fosfor och 3 % för kväve. Ålands Fiskförädling anser det motiverat att man i tillståndsvillkoren ger möjlighet för företaget att vid behov ta fram ytterligare analysdata och underlag vilka eventuellt stöder att andra beräkningsgrunder används.

Förklaring med anledning av utlåtande från Husö biologiska station

Utlåtandet från Husö biologiska station innehåller inte några nya fakta eller annan information som Ålands miljöprövningsnämnd inte reda från tidigare har tillgång till. Utlåtandets redogörelse över resultaten är dock anmärkningsvärt bristfälliga och generaliserande med tonvikt på sådana resultat som kan användas som argument mot beviljande av tillstånd enligt ansökan. Anmärkningsvärt är att man i utlåtande inte noterar att analysresultaten från kontrollpunkterna vid odlingen inte alls eller endast lite avviker från den opåverkade referenspunkten. Vattenkvaliteten vid odlingen skiljer sig därmed inte från den vid referenspunkterna.

I utlåtandet saknas bedömningar och utvärderingar av vad analysresultaten de facto innebär, om och i vilken utsträckning odlingsverksamheten har bidragit till dem – vilket med tanke på beredningen av och beslut i ärendet är av avgörande betydelse.

Ålands Fiskförädling anser att i utlåtandet i fråga inte tillför någon relevant eller avgörande information för tillståndsprövningen. Ålands Fiskförädling yrkar även på att miljöprövningsnämnden begär in utlåtanden från andra sakkunniga instanser för att se till att man har ett tillräckligt bedömningsunderlag för att trygga Ålands Fiskförädlingens rättsskydd och en kompetent hantering av ansökan.

Förklaring med anledning av utlåtande från Camilla Österman m fl.

Förklaringen lyder i korthet som följer: Den fastighet som ägs av Camilla och Tage Östman ligger på östra sidan av Bråttölandet och har inte strand eller vatten västerut där de ifrågavarande odlingsenheterna är lokaliserade. Sålunda ifrågasätter Ålands Fiskförädling Ab i högsta grad påståenden i yttrandet att dessa personer utgör sakägare i ärendet. Beträffande den tredje odlingsenheten som omnämns i yttrandet, Dömmarskär, konstaterar Ålands Fiskförädling Ab att nämndens begäran om yttrande inte omfattar denna tillståndansökan. Därtill kan konstateras att Östermans fastighet ligger på ca 4 km avstånd från odlingsenheten och inte eller i detta ärende är sakägare eller på rimliga grunder kan anses ha lidit skada av verksamheten. Det är sannolikt att dessa konstaterande även gäller flera andra av de som undertecknat yttrandet.

Ålands Fiskförädling Ab konstaterar att utmärkande för hela utlåtandet är att man på ett oacceptabelt och kränkande sätt utgår från att företaget utnyttjar alla tänkbara möjligheter till att avvika från eller kringgå tillståndsvillkoren och att detta kan förhindras endast genom kontroll och tillsyn. Enligt gällande rättspraxis i landet är var och en oskyldig tills annat påvisas och vid misstanke om missbruk eller brott finns det etablerade lagstadgade åtgärder och kanaler att ta till. Såsom inledningsvis påtalades innehåller yttrandet inga som helst uppgifter, än mindre verifierade sådana om vare sig den nuvarande eller framtida verksamhetens miljöpåverkan eller risken för sådan. Sålunda innehåller utlåtandet och yttrandet heller inte laga grund för avslag av ansökan. Utformningen av miljökontrollprogrammet samt tillsyns- och kontrollfunktionen omfattas primärt inte av tillståndsprövningen utan tillhör tillsynsmyndighetens uppgifter.

Med avseende på arrendekontraktets giltighet svarar Ålands Fiskförädling Ab att det vid stämman valdes två protokolljusterare, av vilka den ena i efterskott meddelat att hon vägrar att skriva på protokollet om det inte kompletteras med sådana tillägg som inte behandlades vid stämman. Ålands Fiskförädling Ab har inga medel att tvinga ifrågavarande protokolljusterare att underteckna protokollet och har inte heller möjlighet att i detta skriva in sådana punkter som inte behandlats vid stämman. Ålands Fiskförädling Ab har diskuterat ärendet med miljöprövningsnämnden som meddelat att man godtar protokollet, varför Ålands Fiskförädling Ab inte har sett någon anledning att vidta eventuellt tänkbara åtgärder för att styrka dess riktighet.

Avslutningsvis sammanfattar Ålands Fiskförädling Ab att de har i ansökan, yttranden och besvär utgående från vattenlagens bestämmelser (kap 4) samt i denna förklaring påvisat att de alla laga förutsättningar för beviljande av tillstånd enligt ansökan uppfylls.

ÅLANDS MILJÖPRÖVNINGSNÄMND'S AVGÖRANDE

Miljöprövningsnämnden beviljar Ålands Fiskförädling Ab, med stöd av 2, 11 och 24 §§ landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001) samt 6 kap. 18 § 1 mom. punkt j) vattenlagen för landskapet Åland (61/1996) miljötillstånd att bedriva fortsatt odling av fisk i nätkassar i havet vid Demantskär (Dömmarskär) i Föglö kommun, placerade enligt karta i bilaga 1 och specificering nedan. Tillståndet ersätter beslutet från Västra Finlands vattendomstol 3.9.1996, 73/1996/3, Dnr 95355.

Ålands Fiskförädling Ab:s miljötillstånd omfattar följande:

- 1) Tillstånd att odla totalt ca 250 000 kg fisk per år vid Demantskär i Föglö. Mängden årlig tillväxt kan i någon mån överskridas, förutsatt att de i villkor 1 angivna fosfor och kvävekvoterna inte överskrids.
- 2) Nedanstående villkor skall följas.
- 3) Karta över beviljad odlingsplats enligt bilaga 1.

Villkor

Tillståndshavaren skall följa bestämmelserna i vattenlagen och annan berörd lagstiftning samt följande tillståndsvillkor:

Utsläpp i vatten och avlopp

1. Det foder som årligen får användas vid odlingsplatsen vid Demantskär får högst innehålla 2 700 kg fosfor och 21 000 kg kväve.
2. Den i havet utsläppta specifika belastningen får inte överskrida 7 g fosfor och 44 g kväve per kilogram producerad fisk.

De specifika belastningsvärdena beräknas genom att från näringsmängden av det årligen använda fodret subtrahera den mängd näring som bundits i fiskens tillväxt genom att dividera den på detta vis erhållna summan med fiskens årliga tillväxt. Den odlade fisken innehåller 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve, enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 1993.

3. Tillståndshavaren skall sträva till att minska foderkoefficienten och använda foder med minsta möjliga fosfor- och kväveinnehåll. Man skall även sträva till att under vinterförvaringen utfodra fisken med minsta möjliga mängd foder. Anläggningen skall ständigt sträva till att minska den belastning på vattenområdet som verksamheten ger upphov till samt under den dagliga skötseln noggrant beakta vattenskyddsaspekter

Avfall och kemikalier

4. Avfallshanteringen vid anläggningen skall följa kommunal renhållningsplan, vilken godkänts av Ålands landskapsstyrelse och lagen om renhållning samt skötas så att miljöförorening förhindras och sanitär olägenhet inte uppstår.
5. Fodersäckar får enligt Ålands landskapsstyrelsens beslut (86/2002) inte eldas upp i verksamheten utan måste återvinnas alternativt deponeras på godkänd deponianläggning.
6. Död fisk ska ensileras skilt från rensavfall och får inte användas till djurfoder. Annan hantering av död fisk skall ske slutet för transport till godkänd anläggning för kompostering eller motsvarande godkänd avfallshantering enligt direktiv för behandling av animaliskt kategori III avfall i enlighet med gällande lagstiftning, Europaparlamentets och rådets förordning nr 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel. Hanteringen skall anmälas till tillsynsmyndigheten vid Ålands landskapsstyrelse och följa de direktiv som Ålands landskapsstyrelse fastställer i enlighet med lagstiftningen.
7. Vid anläggningen får endast sådana medel och kemikalier användas som är godkända eller tillåtna enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (32/1990 med ändring 60/1995). Alla kemikalier som används inom verksamheten skall anmälas till kemikalieövervakningen vid hälsonämnden och tillsynsmyndigheten vid Ålands landskapsstyrelse. Alla kemikalier som lagras i verksamheten skall förvaras skilt inomhus i ett ändamålsenligt och lagenligt märkt och låst skåp eller i ett avskilt märkt och låst utrymme så att de inte riskerar att förorena miljön eller orsaka sanitär olägenhet utöver deras faktiska användningsområden.

Åtgärdsförpliktelser

8. Tillståndshavaren skall hålla fiskodlingsanläggningens konstruktioner och anordningar i sådant skick och förankra dem så att de hålls på de avsedda platserna och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas.
9. För att trygga sjötrafiken i anläggningarnas närhet skall konstruktionerna utmärkas på ett av Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt godkänt sätt. Kopia av karta eller utdrag ur sjökort där platsen för fiskodlingen framgår skall tillställas sjöfartsdistriktet.

Rapporteringsbestämmelser

10. Vid odlingsanläggningen skall skötseljournal föras på ett av Ålands landskapsstyrelse godkänt sätt. I journalen skall antecknas bland annat uppgifter om mängden använt foder och dess innehåll, leverantör samt företagsmärkning, om de fiskmängder som tillförts anläggningarna och bortförts från dem, fiskens medicinering och dödlighet, använda kemikalier och nödvändiga uppgifter om anläggningens verksamhet

11. Journalen skall hållas vid odlingsanläggningen och den skall vid behov uppvisas för myndigheterna. Landskapsstyrelsen skall årligen före utgången av februari tillställas ett årssammandrag på en för detta ändamål uppgjord blankett.
12. Tillståndshavaren skall på begäran uppge för tillsynsmyndigheten nödvändiga uppgifter och utredningar för kontroll av skötseljournalens tillförlitlighet.

Kontroll och övervakning av föroreningar

13. Tillståndshavaren skall på egen bekostnad låta utföra kontroller på fiskodlingens inverkan på vattendraget och på fisket och fiskbestånden på ett av tillsynsmyndigheten godkänt sätt. Kontrollerna kan utföras som samkontroll tillsammans med de andra kontrollskyldiga i området enligt det gemensamma miljökontrollprogrammet för fiskodlingarna på Åland. Ifall tillståndsinnehavaren inte utför kontrollerna inom detta program skall ett förslag till alternativt program lämnas in till tillsynsmyndigheten inom två månader efter det att detta utslag vunnit laga kraft.
14. Om resultaten av observationerna ger anledning därtill kan observationsprogrammet senare ändras på ett sätt som tillståndshavaren och tillsynsmyndigheten kommer överens om eller i enlighet med 8 kap 1 § vattenlagen.
15. Resultaten av observationerna skall tillställas tillsynsmyndigheten och till erforderliga delar Föglö kommun. Dokument och resultat från observationsprogrammet skall bevaras vid anläggningen och på uppmaning kunna visas för inspektionsmyndigheter och dessutom vid behov ges till sakägarna för påseende.

Övrigt

16. Om fisken i anläggningen konstateras eller misstänks ha en sådan sjukdom som skall bekämpas enligt lagen om djursjukdomar eller någon annan smittosam sjukdom som inte allmänt förekommer, skall tillståndshavaren underrätta övervakande myndighet och landskapsveterinären i landskapet Åland samt vidta nödvändiga åtgärder.
17. Om avfall i form av död fisk uppkommer vid bekämpningen av sjukdom skall avfallet antingen komposteras på ett av myndigheterna godkänt sätt t.o.m. 31.12.2003 och därefter endast i anläggning som har miljötillstånd eller föras i ett slutet system till en av myndighet godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall med risk för smitta, så att avfallet inte förorsakar miljöförorening enligt 3 § miljöskydds- och miljötillståndslagen.

Anteckningar skall göras i skötseljournalen om alla förekommande fisksjukdomar och behandlingen av dem samt om använda mediciner och kemikalier.

Ansvar för verksamheten

18. Tillståndshavaren är själv ansvarig skötare för anläggningen och skall meddela härom till Ålands landskapsstyrelse. Uppgifterna skall uppdateras vid byte av ansvarig person.
19. Tillståndshavaren är ansvarig för skada, men och annan förlust av förmån, som möjligen förorsakas av företaget.

Tillståndets giltighet

20. Detta miljötillstånd för fiskodling är i kraft till 01.07.2008 under förutsättning att tillståndshavaren innehar laglig rätt till det för fiskodlingsverksamheten erforderliga vattenområdena. Om tillståndshavaren har för avsikt att fortsätta fiskodlingen efter 01.07.2008 skall en ansökan om nytt tillstånd inlämnas till Ålands miljöprövningsnämnd före 01.07.2007 i enlighet med bestämmelserna i lagen om miljöskydd och miljötillstånd. En förutsättning för att fortsatt tillstånd skall ges efter 01.07.2008 är att bästa tillgängliga teknik används för odlingen. Till ansökan skall fogas en konkret plan för hur verksamheten kommer att utveckla odlingstekniken mot miljöanpassning för att minska sin belastning på berörda vattenområden. Detta tillstånd är ikraft till dess ett laga kraftvunnet utslag erhållits med anledning av en ny inlämnad ansökan som anhängiggjorts inom utsatt tid.

Allmänna motiveringar

Tillverkning av fiskfoder görs av fisk från världshaven och med tillsatser av fett, proteiner och kolhydrater från växter. För att kunna producera 1 kg odlad fisk krävs fiskmjöl från motsvarande ca 4 kg fisk från världshaven. Eftersom foderfischen inte tas från Östersjön sker det alltså en tillförsel av näringsämnen till Östersjön via fiskodret. Att använda fyra gånger större mängd fisk i form av fiskfoder för att producera odlad fisk är därför inte någon hållbar utveckling. Trots att den globala produktionen av fisk i fiskodlingar har fördubblats de senaste 15 åren har det inte minskat trycket på vild fisk och medfört att utfiskningen har minskat. Det har istället visat sig att fiskodlingar ökar risken för utfiskning i världshaven p.g.a. att det går åt många fler kilo vilt fångad fisk till fiskmjöl än vad man sedan får ut i färdig fisk.

Kraven på utsläpp från avloppsanläggningar för vilka krävs miljöprövningsnämndens tillstånd har skärpts genom tillämpningen av vattenlagen och den nya landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd. Miljöprövningsnämnden har ställt krav på 85-95 % fosforreduktion och 50-70 % kvävereduktion i sex kommunala avloppsreningsverk. Ålands landskapsstyrelse uppger i "Utredning över avloppsbehandlingen på Åland och riktlinjer för en förbättrad avloppsbehandling" från oktober 2002 att bl.a. fosforreduktionen skall vara minst 80 % och kvävereduktionen minst 30 %. Inom jordbruket ställs också omfattande krav på utsläpp av både kväve och fosfor. Dessa åtgärder har vidtagits för att minska närslutsutsläppet till kustvatten.

Kraven på miljöskyddsåtgärder vid fiskodlingar måste därför ställas högt för att inte ointetgöra de åtgärder som har vidtagits vid andra utsläppspunkter.

Enligt den uträkning som landskapsstyrelsen har gjort över belastningskällornas andel av totalbelastningen av fosfor och kväve år 2001 bidrar fiskodlingen med 66 % av den totala fosforbelastningen från land och 50 % av kväveutsläppen. Som en jämförelse kan nämnas att jordbruket står för 17 % av fosforutsläppen och 25 % av kväveutsläppen och Mariehamns stads reningsverk, Lotsbroverket står för 2 % av fosforutsläppen och 12 % av kväveutsläppen.

Specificerade motiveringar

Ålands miljöprövningsnämnd har granskat miljötillståndsansökan, yttranden och utlåtanden som anförts i ärendet samt förutsättningarna för beviljande av tillstånd. I avgörandet har miljöprövningsnämnden även i övrigt beaktat vad som bestämts om skydd av allmänna och enskilda intressen. Yttranden och utlåtanden har beaktats vid tillståndets avgörande och nedan i motiveringen.

Miljöprövningsnämnden anser att protokollet fört vid Brättö Fiskelags årsmöte den 14 juli 2001 är giltigt eftersom mötesordföranden och en protokolljusterare har undertecknat protokollet. Enligt 13 § 2 mom. lagen om samfälligheter (FFS 758/1989) skall ett protokoll sättas upp över stämman som undertecknas av ordföranden och minst en av stämman vald protokolljusterare. I protokollets 8 § anhåller Ålands Fiskförädling om fortsatt arrende för fiskodlingen på Dömmanskär och Rödsjär och beslutet blev att arrendet fortsätter i fem år.

Miljöprövningsnämnden finner med beaktande av syftet i 1 kap. 1 § vattenlagen och förutsättningarna i 4 kap. 1, 3 och 4 §§ vattenlagen, att fiskodling får utföras så att ändamålet med företaget och dess verksamhet nås med minsta olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs.

Då miljötillståndet innehåller stränga villkor för förebyggande av förorening, vilka ges med stöd av 25 och 26 § i miljöskydds- och miljötillståndslagen, anser miljöprövningsnämnden att nyttan av att fiskodlingen får bedrivas på den i ansökan avsedda platsen bör anses betydlig i förhållande till skada, men eller annan förlust av förmån som härav kan följa.

Miljöprövningsnämnden anser dock att det är skäligt att den näringsämnesbelastande verksamheten tillåts i endast begränsad omfattning, med avseende på det årligen använda fodrets innehåll av näringsämnen fosfor och kväve, så att inte verksamheten riskerar att motverka en uthållig utveckling för vattenmiljön genom att en för hög näringsämnesbelastning på vattenmiljön bidrar i för hög grad till eutrofiering i åländska vatten.

Miljöprövningsnämnden anser vidare att fiskodling generellt sett är en verksamhet som i första hand skall bibehållas i den åländska ytterskärgården där möjlighet till annan näringsverksamhet är begränsad och inte i en kommun med korta pendlingsavstånd till fasta Åland.

Ett vattenområdets känslighet för övergödning speglas av vattenomsättningen. Då odlingsplatsen är belägen i ett relativt öppet havsområde är vattenomsättningen större här än i ett geografiskt mer avgränsat vattenområde. I det gemensamma

miljökontrollprogrammet har verksamhetens inverkan på vattenkvaliteten de senaste fem åren klassats som lindriga till tydliga. Området har klassats som något eutroft till eutrof. Den senaste bottenfaunaprovtagningen visade att botten var litet förorenad på den ena kontrollpunkten och oförorenad vid den andra kontrollpunkten. Faunan på punkt 24 var år 1999 typiskt för en aningen eutrofierad botten, där biomassa, biodiversitet och individantal är stora. Området kan därmed förväntas tåla en fortsatt verksamhet enligt detta tillstånd.

Enligt riktlinjer för fiskodlingsverksamhet på åländska vatten ska produktionsnivåerna vara sådana att belastningen reduceras till år 2005, för fosfor med 30 % och kväve med 20 % från 1996 års nivåer. Jämfört med villkor givna av Västra Finlands Vattendomstol 3.9.1996, kommer villkor från detta beslut att innebära att den schematiskt beräknade maximala belastningen av näringsämnen för odlingen minska med 23 % för fosfor och 19 % för kväve.

Tabell 4: Schematisk kalkylerad maximal total belastning för odlingen. Beräkningen baserar sig på den totala produktionsvolymen som kan odlas baserat på tillståndens villkor om tillåtna mängder fosfor och kväve i det årligen använda fodret.

Tidpunkt	Fosfor kg/år	Kväve kg/år
Belastning enligt tillstånd 1996	2204	17365
Verklig belastning år 2001	1567	12722
Ny tillåten belastning 2003	1700	14025

Värden för den specifika belastningen har satts strängt så att utfodringen av fisk i verksamheten strävar till att bli effektivare, främja användandet av bästa tillgängliga teknik och använda förbättrade foderprodukter. Detta för att påverka på vattenmiljön skall minskas.

Då tillståndsinnehavaren koncentrerat sin verksamhet till området i fråga genom att upprätta till verksamheten tillhörande anläggningar, bl.a. slakterianläggning i Degerby, samt påvisat kontinuitet i ett vinstdrivande bolag med flertalet heltidsanställda har man genom sin soliditet visat på en grund för en fortgående framgångsrik skötsel av verksamheten enligt 23 § miljöskydds- och miljötillståndslagen. Nyttan för företaget att ha sin verksamhet och odlingsplast i detta område kan därmed motiveras på ett sådant sätt att det överväger den eventuella skada på vattenmiljön och inverkan på enskilda och allmänna intressen som belastningen från odlingen kan förorsaka. Miljöprövningsnämnden anser totalt sett att nyttan med odlingen överstiger skadan som kan uppkomma av verksamheten, med beaktande att villkoren i tillståndet följs. Miljöprövningsnämnden beviljar därmed tillstånd för fortsatt odling så att ändamålet med företaget och dess verksamhet nås med minsta olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs. Med ovanstående motiveringar finner miljöprövningsnämnden grund för beviljande för fortsatt tillstånd för fiskodling i havet vid Demantskär, Föglö.

Tillämpade lagrum

Landskapslag om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001) 2-6 §§, 8, 11, 19, 24-28 §§
 Vattenlag för landskapet Åland (61/1996) 1 kap.1 §, 4 kap. 1, 3, 4 och 6 §§, 7 § 1 mom. 6 kap. 4 §, 18 § 1 mom. punkt j) och 28-29 §, 8 kap. 1 §
 Landskapslag om renhållning (3/1998) 1, 8a, 8c, 8e, 8f, 9, 16, 30 och 33 §

Landskapsförordning om miljöberättelser och miljökonsekvensbedömningar (10/2000) 5 §
Landskapslag om Ålands miljöprövningsnämnd (65/1997)
Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (32/1990 med ändring 60/1995)
Lagen om djursjukdomar (FFS 55/1980)
Ålands Landskapsstyrelses beslut om regler för eldning av avfall (86/2002)
Europaparlamentets och rådets förordning nr 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel
Lag om samfälligheter (FFS 758/1989) 13 § 2 mom.

Avgift

För detta tillståndsbeslut uppbärs en avgift på 134,55 euro.

Kungörelse av beslut

Tillståndsbeslutet sänds till sökanden med mottagningsbevis. Beslutet kungörs på Föglö kommuns och Ålands landskapsstyrelses anslagstavlor och en kopia av beslutet finns under denna tid framlagd för allmänheten på kommunkansliet och på landskapsstyrelsens registratorskansli. Beslutet finns även tillgängligt på Ålands miljöprövningsnämnds hemsida www.mpn.aland.fi. I kungörelsen framgår att sakägare kan anföra besvär över lagligheten av beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol.

Bilagor

1. Karta över fiskodlingens placering.
2. Besväransvisning.

Sigurd Lindvall
Ordförande

Maria Carlsson-Lönngrén
Miljöhandläggare